

**PRVI DIO
OPŠTI DIO
(USTAVNA TEORIJA)**

Glava prva

POJMOVNE I TEORIJSKE OSNOVE USTAVNOG PRAVA I USTAVA

I. PREDMET, POJAM I NAZIV USTAVNOG PRAVA	19
1. PREDMET USTAVNOG PRAVA	19
2. POJAM USTAVNOG PRAVA	21
3. UTVRĐIVANJE NAZIVA ZA USTAVNO PRAVO	22
4. METODE I TEHNIKE KOJE SE KORISTE U USTAVNOM PRAVU ..	26
II. USTAVNO PRAVO U SISTEMU PRAVA I OSTALIH DRUŠTVENIH NAUKA.....	30
1. USTAVNO PRAVO KAO GRANA PRAVNOG SISTEMA	30
2. USTAVNE I OSTALE PRAVNE NORME	32
3. ODNOS PRAVNIH DISCIPLINA I USTAVNOG PRAVA	33
4. ODNOS VANPRAVNIH NAUČNIH DISCIPLINA I USTAVNOG PRAVA	37
III. IZVORI USTAVNOG PRAVA.....	38
1. POJMOVNO UTVRĐIVANJE IZVORA USTAVNOG PRAVA	38
2. IZVORI USTAVNOG PRAVA U SVIJETU	39
3. IZVORI USTAVNOG PRAVA U JUGOSLOVENSKIM ZEMLJAMA .. I DRŽAVAMA NASTALIM NAKON RASPADA JUGOSLAVIJE	43
4. IZVORI USTAVNOG PRAVA U BOSNI I HERCEGOVINI	44

Glava druga

I. USTAV, USTAVNA STATIKA I DINAMIKA	46
1. NASTANAK USTAVA	46
2. POJAM USTAVA	47
II. SVOJSTVA, DONOŠENJE I PROMJENE USTAVA	50
1. BITNA SVOJSTVA USTAVA	50
2. DONOŠENJE USTAVA	55
3. PROMJENA (REVIZIJA) USTAVA	59
III. KLASIFIKACIJA (PODJELA) USTAVA.....	68
1. PRIMARNA KLASIFIKACIJA	68

2. SEKUNDARNA KLASIFIKACIJA	70
-----------------------------------	----

Glava treća

NASTANAK I RAZVOJ USTAVA I USTAVNOSTI U SVIJETU

I. RAZVOJ USTAVNOSTI DO PRVIH PISANIH USTAVA.....	78
1. POJMOVNO ODREĐENJE I PORIJEKLO USTAVA I USTAVNOSTI.	78
2. PREDUSTAVNA PISANA POLITIČKA I PRAVNA DOKUMENTA....	81
USTAVNOG KARAKTERA	81
II. PRVI PISANI USTAVI	85
1. DRUŠTVENI USLOVI U KOJIMA SU NASTALI PRVI PISANI USTAVI	85
2. DONOŠENJE PRVIH PISANIH USTAVA.....	87
III. USTAVI I USTAVNOST U ZEMLJAMA GRAĐANSKE DEMOKRATIJE.....	91
1. USTAV I USTAVNOST U ENGLESKOJ	91
2. USTAV I USTAVNOST SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA	96
3. USTAV I USTAVNOST U FRANCUSKOJ	100
4. USTAV I USTAVNOST U ŠVAJCARSKOJ	103
IV. USTAVNI RAZVOJ U ZEMLJAMA SOCIJALIZMA.....	105
1. DRUŠTVENA DIFERENCIJACIJA I POJAVA NOVIH OBLIKA POLITIČKIH SISTEMA	105
2. USTAVNI RAZVOJ RSFSR I SSSR	106
3. USTAVNI SISTEM NR KINE	108
V. USTAVI I USTAVNOST ZEMALJA U RAZVOJU (TRANZICIJI).....	111
1. KARAKTERISTIKE I PODJELA ZEMALJA U RAZVOJU.....	111
2. USTAVNI SISTEM INDIJE.....	113
3. USTAV I USTAVNOST RUSKE FEDERACIJE.....	114
4. TRANZICIJA SISTEMA ISTOČNOEVROPSKIH ZEMALJA.....	116
VI. SAVREMENI SVIJET I TENDENCIJE RAZVOJA USTAVNOSTI ...	118

Glava četvrta

RAZVOJ USTAVNOSTI U JUGOSLAVIJI OD 1918. DO 1990. GODINE

I. USTAVNI RAZVOJ ZEMALJA KOJE SU KONSTITUISALE DRŽAVU KRALJEVINU SHS.....	120
1. USTAVNI RAZVOJ SRBIJE	120
2. USTAVNI RAZVOJ CRNE GORE.....	122
3. OSTALE TERITORIJE (ZEMLJE).....	123

4. STVARANJE ZAJEDNIČKE DRŽAVE SRBA, HRVATA I SLOVENACA.....	123
II. DRŽAVNO I DRUŠTVENO UREĐENJE KRALJEVINE SHS.....	125
1. PRIPREME ZA DONOŠENJE PRVOG USTAVA KRALJEVINE SHS	125
2. VIDOVDANSKI USTAV I NJEGOV ZNAČAJ	126
3. OKTROISANI USTAV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE.....	129
III. REVOLUCIJA 1941-1945. I STVARANJE NOVE JUGOSLOVENSKE DRŽAVE	130
IV. USTAVI I RAZVOJ USTAVNOSTI U JUGOSLAVIJI (FNRJ - SFRJ) OD 1945. DO 1990. GODINE	133
1. USTAV FNRJ IZ 1946. GODINE	133
2. USTAV SFRJ IZ 1963. GODINE.....	137
3. USTAV SFRJ IZ 1974. GODINE.....	140

Glava peta

SUVERENITET I OBLICI OSTVARIVANJA SUVERENOSTI

I. SUVERENITET I DRŽAVNA VLAST	145
1. TEORIJE O SUVERENITETU	146
2. DIFUZNOST I RELATIVNOST POJMA I SADRŽAJ SUVERENITETA.....	153
3. OGRANIČENJE I ODBACIVANJE SUVERENITETA	156
4. USTAV I SUVERENITET	158

Glava šesta

PRAVA I SLOBODE ČOVJEKA I GRAĐANINA

I. CIVILNO (GRAĐANSKO) DRUŠTVO.....	162
1. SHVATANJE I ZNAČENJE POJMA CIVILNOG DRUŠTVA	162
2. TEORIJSKE OSNOVE CIVILNOG DRUŠTVA.....	163
II. PRIRODNA I STEČENA PRAVA I SLOBODE	164
III. ZNAČAJNI DOKUMENTI O PRAVIMA I SLOBODAMA ČOVJEKA I GRAĐANINA.....	166
IV. USTAVNO REGULISANJE PRAVA I SLOBODA	168
1. KONSTITUCIONALIZACIJA PRAVA I SLOBODA U SVIJETU	168
2. USTAVNO REGULISANJE PRAVA I SLOBODA U JUGOSLAVIJI..	169
3. LJUDSKA PRAVA I OSNOVNE SLOBODE PO USTAVU BOSNE I HERCEGOVINE	171

4. USTAVNO UTVRĐIVANJE I GARANCIJA PRAVA I SLOBODA U REPUBLICI SRPSKOJ	173
--	-----

V. KLASIFIKACIJA PRAVA I SLOBODA ČOVJEKA I GRAĐANINA .	174
1. NUŽNOST I VRSTE KLASIFIKACIJE PRAVA I SLOBODA	174
2. SAVREMENA I NAJČEŠĆA KLASIFIKACIJA PRAVA I SLOBODA	175
3. LIČNA PRAVA I SLOBODE	175
4. POLITIČKA PRAVA I SLOBODE.....	179
5. EKONOMSKO - SOCIJALNA PRAVA.....	183
6. SOCIJALNA PRAVA.....	190
7. NOVA I POSEBNA PRAVA I SLOBODE.....	191
8. NARUŠAVANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA	193
9. USTAVNE DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI	194

Glava sedma

DEMOKRATIJA I POLITIČKE INSTITUCIJE U USTAVNOM SISTEMU

I. DEMOKRATIJA - SUŠTINA I ZNAČAJ	196
1. POJAM I SADRŽAJ DEMOKRATIJE	196
2. OSNOVNI OBLICI DEMOKRATIJE I NJIHOVO OSTVARIVANJE ..	197
3. OBLIK POLUNEPOSREDNE DEMOKRATIJE	205
4. OGRANIČENJA DEMOKRATIJE	205
II. POLITIČKE ORGANIZACIJE (STRANKE).....	206
1. NASTANAK I RAZVOJ POLITIČKIH ORGANIZACIJA.....	206
2. POJAM, ZNAČAJ I ZADACI POLITIČKIH ORGANIZACIJA	209
3. KLASIFIKACIJA POLITIČKIH ORGANIZACIJA.....	212
4. ORGANIZACIJA I ODNOSI U ORGANIZACIONOJ STRUKTURI POLITIČKIH PARTIJA	215
5. IDEOLOGIJA POLITIČKIH PARTIJA	217
6. USTAVNOPRAVNI POLOŽAJ POLITIČKIH ORGANIZACIJA	218
III. PREDSTAVNIČKI I IZBORNI SISTEM.....	221
1. POJAM, RAZVOJ I KARAKTERISTIKE PREDSTAVNIČKOG SISTEMA.....	221
2. IZBORNI SISTEM, NJEGOV ZNAČAJ I RAZVOJ	223
3. BIRAČKO PRAVO I NJEGOVO OSTVARIVANJE.....	227
4. SPROVOĐENJE IZBORA	231
5. RASPODJELA MANDATA PREMA IZBORNIM REZULTATIMA ...	234
IV. IZBORNI SISTEM U BiH	237
1. IZBOR ORGANA VLASTI BOSNE I HERCEGOVINE	239
2. IZBOR ORGANA VLASTI U ENTITETIMA.....	242

3. IZBOR KANTONALNIH, GRADSKIH I OPŠTINSKIH ORGANA 244

Glava osma

OBLICI DRŽAVNOG UREĐENJA I VLADAVINE

I. POJAM I VRSTE OBLIKA DRŽAVNOG UREĐENJA	246
1. UNITARNI (PROSTI) OBLIK DRŽAVNOG UREĐENJA	248
2. FEDERALIZAM - FEDERALNO DRŽAVNO UREĐENJE	249
3. SVOJSTVA I VRSTE FEDERACIJE	252
4. OBRAZOVANJE, STRUKTURA I ORGANIZACIJA FEDERALNE DRŽAVE.....	256
5. NADLEŽNOSTI FEDERACIJE I FEDERALNIH JEDINICA	258
6. UČEŠĆE FEDERALNIH JEDINICA U VRŠENJU VLASTI U FEDERACIJI	260
7. JUGOSLOVENSKI FEDERALIZAM	264
II. KONFEDERALNI OBLIK DRŽAVNOG UREĐENJA	277
III. UNIJA KAO OBLIK UDRUŽIVANJA DRŽAVA	279
1. PERSONALNA UNIJA	279
2. REALNA UNIJA	280
3. MJEŠOVITE UNIJE	281
IV. REGIONALNA DRŽAVA.....	283
V. EVROPSKA UNIJA	284
1. NASTANAK EVROPSKE UNIJE	284
2. NADLEŽNOSTI EVROPSKE UNIJE	285
3. INSTITUCIJE EVROPSKE UNIJE.....	287
4. PRAVO EVROPSKE UNIJE.....	291
5. PRAVNA PRIRODA EVROPSKE UNIJE	292
6. PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA	294
VI. OBLICI VLADAVINE.....	297
1. POJAM VLADAVINE	297
2. MONARHIJA	298
3. REPUBLIKA	299

Glava deveta

SISTEM DRŽAVNE VLASTI

I. FUNKCIJE I LEGITIMITET DRŽAVNE VLASTI	300
1. SVOJSTVA I FUNKCIJA DRŽAVNE VLASTI	300
2. LEGITIMNOST DRŽAVNE VLASTI.....	301

II. OBLICI ORGANIZACIJE DRŽAVNE VLASTI.....	303
1. TEORIJE O SISTEMU I ORGANIZACIJI DRŽAVNE VLASTI.....	303
2. SISTEM PODJELE VLASTI.....	305
3. SISTEM JEDINSTVA VLASTI.....	311
III. POLITIČKO PREDSTAVNIŠTVO - PARLAMENT	313
1. NASTANAK, POJAM I VRSTE POLITIČKOG PREDSTAVNIŠTVA.....	313
2. PARLAMENT - STRUKTURA I NADLEŽNOST	318
IV. ŠEF DRŽAVE	321
1. ŠEF DRŽAVE, VRSTE I NAČIN IZBORA	321
2. USTAVNI POLOŽAJ ŠEFA DRŽAVE	322
3. ODNOS ŠEFA DRŽAVE, ZAKONODAVNE I IZVRŠNE VLASTI.....	324
V. IZVRŠNI ORGAN (VLADA).....	325
1. NASTANAK, POJAM I VRSTE VLADE	325
2. IZBOR, SASTAV I OPOZIV VLADE.....	328
3. NADLEŽNOST, RAD I ODGOVORNOST VLADE.....	329
VI. ODLUČIVANJE U SISTEMU UPRAVLJANJA.....	329
1. ELEMENTI I MODELI ODLUČIVANJA.....	329
2. NAČELA, FAZE I VRSTE ODLUKA.....	331
3. ODLUČUJUĆI I IZVRŠAVAJUĆI ORGANI	331
4. SISTEM RUKOVOĐENJA.....	332

Glava deseta

PRAVOSUDNI SISTEM - SUDSKA VLAST

I. NASTANAK I RAZVOJ PRAVOSUĐA I POJAM SUDSKE VLASTI..	334
II. ORGANIZACIJA I NADLEŽNOST SUDOVA, SUDIJE - IZBOR I RAZRJEŠENJE	336
1. ORGANIZACIJA I VRSTE SUDOVA	336
2. NADLEŽNOST SUDOVA.....	337
3. SUDIJE, IZBOR I RAZRJEŠENJE	339
4. USTAVNA NAČELA O SUDOVIMA	340
5. JAVNO TUŽILAŠTVO	343
III. OSTALE INSTITUCIJE PRAVOSUDNOG SISTEMA	345
1. ADVOKATURA.....	345
2. JAVNO PRAVOBRANILAŠTVO	346
3. OMBUDSMAN	346
4. ARBITRAŽA (IZABRANI SUDOVI)	347

Glava jedanaesta
VLADAVINA PRAVA - USTAVNOST I ZAKONITOST

I. VLADAVINA PRAVA – I PRAVNA DRŽAVA	349
II. USTAVNOST I ZAKONITOST	352
1. NASTANAK I POJAM USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI	352
2. PRINCIPI I FUNKCIJE USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI.....	353
3. USTAVNE OSNOVE USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI.....	355
III. ZAŠTITA I KONTROLA USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI.....	356

Glava dvanaesta
USTAVNI SUDOVI

I. USTAVNO SUDOVANJE U SVIJETU.....	361
II. USTAVNI SUDOVI U JUGOSLAVIJI	364
1. ZAŠTITA USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI U FNRJ - SFRJ	364
2. SAVEZNI USTAVNI SUD (SFRJ I SRJ)	366
3. USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE.....	367
4. USTAVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE.....	368
5. USTAVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	368

Glava trinaesta
TERITORIJALNA AUTONOMIJA I LOKALNA SAMOUPRAVA

I. TERITORIJALNA AUTONOMIJA	369
1. POJAM I SHVATANJE TERITORIJALNE AUTONOMIJE	369
2. OBLICI I SVOJSTVA AUTONOMIJE.....	370
3. USTAVNI POLOŽAJ AUTONOMNIH JEDINICA.....	372
4. AUTONOMIJA U DRUGOJ JUGOSLAVIJI (SFRJ).....	373
II. LOKALNA SAMOUPRAVA.....	378
1. NASTANAK, RAZVOJ I POJAM LOKALNE SAMOUPRAVE.....	378
2. OBLICI I STRUKTURA LOKALNE SAMOUPRAVE.....	380
3. LOKALNA SAMOUPRAVA U EVROPI I EVROPSKA POVELJA O LOKALNOJ SAMOUPRAVI.....	383
4. LOKALNA SAMOUPRAVA U PRVOJ I DRUGOJ JUGOSLAVIJI.....	386
5. LOKALNA SAMOUPRAVA U REPUBLICI SRPSKOJ	393
6. LOKALNA SAMOUPRAVA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE	397
7. LOKALNA SAMOUPRAVA U DISTRIKTU BRČKO	397
8. LOKALNA SAMOUPRAVA U SUSJEDNIM ZEMLJAMA	398

DRUGI DIO POSEBNI DIO

Glava četrnaesta

USTAVNO UREĐENJE DRŽAVA NASTALIH RASPADOM SFRJ

I. RASPAD SFRJ I OBRAZOVANJE NOVIH DRŽAVA.....	402
1. UZROCI RASPADA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE.....	402
2. PROCES RASPADA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE.....	405
3. OBRAZOVANJE NOVIH DRŽAVA	407
II. OSNOVE USTAVNOG UREĐENJA SUSJEDNIH DRŽAVA.....	408
1. SAVEZNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA	408
2. DRŽAVNA ZAJEDNICA SRBIJA I CRNA GORA	410
3. USTAVNO UREĐENJE REPUBLIKE SRBIJE.....	411
4. USTAVNO UREĐENJE REPUBLIKE CRNE GORE	415
5. USTAVNO UREĐENJE REPUBLIKE HRVATSKE	417

Glava petnaesta

USTAV I USTAVNO UREĐENJE BOSNE I HERCEGOVINE

I. USTAVNI RAZVOJ BOSNE I HERCEGOVINE	420
1. OSNOVNA OBILJEŽJA UREĐENJA U BOSNI I HERCEGOVINI	420
2. SPECIFIČNOSTI USTAVNOG UREĐENJA BiH.....	422
3. RAZVOJ USTAVNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI	424
4. USTAVNI PRINCIPI NA KOJIMA SE ZASNIVA USTAVNO UREĐENJE BOSNE I HERCEGOVINE	428
5. SUVERENITET U BOSNI I HERCEGOVINI	429
6. VISOKI PREDSTAVNIK ZA BOSNU I HERCEGOVINU.....	431

Glava šesnaesta

SISTEM VLASTI U SLOŽENOJ DRŽAVI BOSNI I HERCEGOVINI

I. PODJELA NADLEŽNOSTI IZMEĐU ENTITETA I BiH INSTITUCIJA	434
1. NASTANAK I RAZVOJ VLASTI U BOSNI I HERCEGOVINI.....	431
2. PODJELA NADLEŽNOSTI IZMEĐU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I ENTITETA.....	437
3. NADLEŽNOST INSTITUCIJA BiH.....	439
4. NADLEŽNOSTI ENTITETA.....	439

5. DODATNE NADLEŽNOSTI I NEUSTAVNO PRENOŠENJE NADLEŽNOSTI	440
6. PRENOS NADLEŽNOSTI U SPECIFIČNIM OBLASTIMA	445

Glava sedamnaesta

ORGANIZACIJA VLASTI U BOSNI I HERCEGOVINI

I. ZAKONODAVNA VLAST.....	452
1. PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE	452
2. DOMOVI PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE	457
3. SPECIFIČNOSTI PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE KAO ORGANA ZAKONODAVNE VLASTI.....	460
II. IZVRŠNA VLAST	461
1. PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	461
2. SAVJET MINISTARA	464
III. SUDSKA VLAST.....	467
1. PRAVOSUDNI ORGANI BOSNE I HERCEGOVINE.....	467
2. OMBUDSMAN ZA LJUDSKA PRAVA.....	472
IV. USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE.....	473
1. NAČELO USTAVNOSTI I ZAKONITOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI I ENTITETIMA	473
2. USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE.....	474

Glava osamnaesta

DISTRIKT BRČKO JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE POD SUVERENITETOM BiH

I. BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE.....	477
1. NASTANAK.....	477
2. ORGANIZACIJA VLASTI DISTRIKTA BRČKO.....	479

Glava devetnaesta

ORGANIZACIJA VLASTI U REPUBLICI SRPSKOJ

I. PROCES KONSTITUISANJA REPUBLIKE SRPSKE	483
1. OSNOVNE ODREDBE USTAVA O STATUSU REPUBLIKE	488
2. LJUDSKA PRAVA I SLOBODE PREMA USTAVU REPUBLIKE SRPSKE	489

II. ORGANIZACIJA REPUBLIKE	490
1. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	491
2. VIJEĆE NARODA REPUBLIKE SRPSKE.....	495
3. ODNOS NARODNE SKUPŠTINE REPUBLIKE SRPSKE PREMA DRUGIM TIJELIMA.....	499
4. PREDSJEDNIK REPUBLIKE SRPSKE.....	501
5. VLADA I REPUBLICĀKA UPRAVA	504
6. USTAVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE.....	506
7. PRAVOSUDNI SISTEM REPUBLIKE SRPSKE	508
8. LOKALNA SAMOUPRAVA U REPUBLICI SRPSKOJ	515

Glava dvadeseta

ORGANIZACIJA VLASTI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I. PROCES KONSTITUISANJA FEDERACIJE BiH	516
1. PODJELA NADLEŽNOSTI IZMEĐU FEDERALNE I KANTONALNE VLASTI	517
2. PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	519
3. IZVRŠNA VLAST FEDERACIJE	529
4. SUDSKA VLAST FEDERACIJE.....	533
5. KANTONALNE VLASTI	536
6. LOKALNA SAMOUPRAVA U FEDERACIJI BiH.....	545
KORIŠĆENA I NAVEDENA LITERATURA	546